

РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ *

У разі проведення готівкових розрахунків із застосуванням реєстратора розрахункових операцій або використанням розрахункової книги оприбуткуванням готівки є сукупність таких дій: фіксація повної суми фактичних надходжень готівки у фіскальних звітних чеках реєстратора розрахункових операцій (даних розрахункової книги) та відображення на їх підставі готівки у книзі обліку розрахункових операцій. Невиконання будь-якої із цих дій є порушенням порядку оприбуткування готівки, за яке встановлена відповідальність

ПОСТАНОВА Іменем України

26 лютого 2013 р. колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України, розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом суб'єкта підприємницької діяльності Особи 1 до Карлівської міжрайонної державної податкової інспекції Полтавської області (далі — МДПІ) та Державної податкової служби у Полтавській області (далі — ДПС) про визнання протиправним та скасування рішення, **в с т а н о в и л а**:

У січні 2009 р. Особа 1 звернулася до суду з позовом, у якому просила скасувати рішення МДПІ від 10 жовтня 2008 р. № 0001192303, № 0001182303 та № 0001202303 про застосування штрафних (фінансових) санкцій, за якими їй визначено штрафи в сумі 738 грн, 58 тис. 406 грн 80 коп. і 1 тис. грн відповідно, та акт перевірки від 23 вересня 2008 р. № 00006194 щодо дотримання суб'єктами господарювання порядку проведення розрахунків за товари (послуги), вимог з регулювання обігу готівки, наявності торгових патентів і ліцензій (далі — акт перевірки).

Полтавський окружний адміністративний суд постановою від 23 жовтня 2009 р., залишеною без змін ухвалою Харківського апеляційного адміністративного суду від 25 травня 2010 р., позов задовольнив частково: скасував рішення МДПІ про застосування штрафних (фінансових) санкцій від 10 жовтня 2008 р. № 0001202303 в сумі 1 тис. грн, а рішення про застосування штрафних (фінансових) санкцій від 10 жовтня 2008 р. № 0001192303 скасував у частині накладення на Особу 1 штрафу в сумі 547 грн 50 коп.; провадження у справі щодо скасування акта перевірки закрит, у решті позову відмовив.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 11 жовтня 2012 р. рішення судів першої та апеляційної інстанцій скасував; позов задовольнив частково: скасував рішення МДПІ про застосування штрафних (фінансових) санкцій від 10 жовтня 2008 р. № 0001182303 у сумі 58 тис. 406 грн 80 коп., а рішення МДПІ про застосування штрафних (фінансових) санкцій № 0001192303 скасував у частині накладення на Особу 1 штрафу в сумі 340 грн 10 коп.; в решті позову відмовив.

Скасовуючи рішення судів попередніх інстанцій, суд касаційної інстанції зазначив, що їхній висновок про наявність підстав для застосування до позивача оспорюваної суми штрафних (фінансових) санкцій на підставі п. 1 Указу Президента України від 12 червня 1995 р. № 436/95 «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки» (далі — Указ № 436/95) є необґрунтованим, оскільки відсутність у книзі обліку розрахункових операцій (далі — КОРО) відомостей про рух готівки за вказаний період при фактичному оприбуткуванні зазначеної суми дає лише підстави вважати, що йдеться про порушення позивачем порядку ведення КОРО, а не про неналежний облік надходження коштів за вказаний день та ухилення підприємця від оподаткування зазначеної суми.

У заявах про перегляд судових рішень Верховним Судом України з підстави, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 237 КАС, МДПІ та ДПС просили скасувати рішення суду касаційної інстанції; справу направити на новий касаційний розгляд.

На обґрунтування заяви додано копії ухвал Вищого адміністративного суду України від 23 лютого, 3 травня, 18 жовтня 2012 р. (№ К-22220/10, К-37959/10, К/9991/7814/11 від-

* Публікується повний текст судових рішень із незначними редакційними правками.

повідно), які, на думку заявників, підтверджують неоднакове застосування касаційним судом одних і тих самих норм права у подібних правовідносинах.

Перевіривши наведені заявниками доводи, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку, що заяви МДПІ та ДПС підлягають задоволенню з таких підстав.

У справі, що розглядається, суд касаційної інстанції, скасовуючи рішення судів першої та апеляційної інстанцій, керувався тим, що готівка у сумі 11 тис. 691 грн 36 коп. була фактично оприбуткована підприємством, оскільки її проведення через зареєстрований та опломбований у встановленому законом порядку реєстратор розрахункових операцій (далі — РРО), зазначення цієї суми у фіскальній пам'яті РРО, відображення на роздрукованих та збережених фіскальних звітах, вклеєних до КОРО, робить неможливим ухилення позивача від сплати податків. Оскільки у КОРО немає відомостей про рух готівки за вказаний період при фактичному оприбуткуванні зазначеної суми, то це дає лише підстави зробити висновок про порушення позивачем порядку ведення КОРО, а не про неналежний облік надходження коштів за цей період та ухилення суб'єкта підприємницької діяльності від оподаткування зазначеної суми.

У судовому рішенні, наданому на підтвердження неоднакового застосування норм права у подібних правовідносинах, суд касаційної інстанції погодився з висновками судів попередніх інстанцій про застосування штрафних (фінансових) санкцій з огляду на те, що відповідно до п. 2.10 Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого відповідною постановою Правління Національного банку України (далі — НБУ) від 19 лютого 2001 р. № 72 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15 березня 2001 р. за № 237/5428), при здійсненні розрахунків із застосуванням РРО оприбуткуванням готівки є сукупність законодавчо встановлених дій: реєстрація коштів через РРО та відображення цієї готівки у КОРО. Касаційний суд дійшов висновку, що невиконання будь-якої із цих дій є порушенням порядку оприбуткування готівки, за яке передбачено відповідальність у вигляді штрафу в п'ятикратному розмірі неоприбуткованої суми (абз. 3 ст. 1 Указу № 436/95).

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України з'ясувала, що висновок суду касаційної інстанції у

справі, що розглядається, не відповідає правильному застосуванню норм матеріального права.

Так, суди встановили, що з 1 травня по 22 вересня 2008 р. Особа 1 через зареєстрований та опломбований у встановленому законом порядку РРО провела готівкові кошти в сумі 11 тис. 691 грн 36 коп., що підтверджено фіскальним чеком на цю суму, проте до КОРО відомостей про зазначену готівку не внесла.

Порядок ведення операцій для банків, інших фінансових установ, підприємств і організацій уповноважений визначати НБУ (п. 6 ст. 33 Закону від 20 травня 1999 р. № 679-XIV «Про Національний банк України»).

Правління НБУ постановою від 15 грудня 2004 р. № 637 затвердило Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 13 січня 2005 р. за № 40/10320; далі — Положення про ведення касових операцій).

Згідно з абз. 3 п. 2.6 Положення про ведення касових операцій у разі проведення готівкових розрахунків із застосуванням РРО або використанням розрахункової книги оприбуткуванням готівки є здійснення обліку зазначених готівкових коштів у повній сумі їх фактичних надходжень у КОРО на підставі фіскальних звітних чеків РРО (даних розрахункової книги).

Відповідно до ст. 2 Закону від 6 липня 1995 р. № 265/95-ВР «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин), п. 1.2 Положення про ведення касових операцій КОРО — це прошнурована і належним чином зареєстрована в органах державної податкової служби України книга, що містить щоденні звіти, які складаються на підставі відповідних розрахункових документів щодо руху готівкових коштів, товарів (послуг).

Абзацом 3 ст. 1 Указу № 436/95 встановлено, що у разі порушення юридичними особами всіх форм власності, фізичними особами — громадянами України, іноземними громадянами та особами без громадянства, які є суб'єктами підприємницької діяльності, а також постійними представництвами нерезидентів, через які повністю або частково здійснюється підприємницька діяльність, норм із регулювання обігу готівки у національній валюті, що встановлюються НБУ, до них застосовуються фінансові санкції у вигляді штрафу, зокрема за неоприбуткування (неповне та/або несвоєчасне) оприбуткування у касах готівки — у п'ятикратному розмірі неоприбуткованої суми.

Ураховуючи викладене, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку, що у разі проведення готівкових розрахунків із застосуванням РРО або використанням розрахункової книги оприбуткуванням готівки є сукупність таких дій: фіксація повної суми фактичних надходжень готівки у фіскальних звітних чеках РРО (даних розрахункової книги) та відображення на їх підставі готівки у КОРО. Невиконання будь-якої із цих дій є порушенням порядку оприбуткування готівки, за яке встановлена відповідальність (абз. 3 ст. 1 Указу № 436/95).

Аналогічна правова позиція вже була висловлена Верховним Судом України у постанові від 11 грудня 2012 р. (справа № 21-400a12).

Оскільки у справі, що розглядається, суд касаційної інстанції неправильно застосував норми матеріального права, його ухвала підлягає скасуванню з направленням справи на новий розгляд до цього суду.

Керуючись статтями 241, 242, 244 КАС, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України **п о с т а н о в и л а**:

Заяви МДПІ та ДПС задовольнити.

Ухвалу Вищого адміністративного суду України від 11 жовтня 2012 р. скасувати; справу направити на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого п. 2 ч. 1 ст. 237 КАС.

За змістом статей 36, 37 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вирішення питань щодо прийняття розпорядження про початок розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції або про відмову заявнику у розгляді справи належить до виняткової компетенції органів Антимонопольного комітету України та є способом реалізації покладених на них законодавством владних управлінських функцій у сфері забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель (ст. 1 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»). Тому прийняття цього рішення (розпорядження про початок розгляду справи) не може порушувати права або законні інтереси суб'єкта господарювання, оскільки застосування до нього будь-яких санкцій (заходів відповідальності), встановлених статтями 51—54 Закону України «Про захист економічної конкуренції», таке рішення не передбачає

ПОСТАНОВА

Іменем України

26 березня 2013 р. колегія суддів Судової палати в адміністративних справах та Судової палати у господарських справах Верховного Суду України, розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом товариства з обмеженою відповідальністю «Зараз» (далі — ТОВ) до Київського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі — відділення АМК, АМК відповідно) про визнання протиправним та скасування розпорядження, **в с т а н о в и л а**:

ТОВ звернулося до суду з позовом до відділення АМК, у якому з урахуванням уточнення позовних вимог просило визнати протиправним і скасувати розпорядження адміністративної колегії відділення АМК від 9 серпня 2010 р. № 67-р про початок розгляду справи за ознаками порушення законодавства про захист економічної

конкуренції № 428/67-р-02-06-10 (далі — розпорядження № 67-р).

Позовні вимоги ТОВ мотивувало тим, що розпорядження № 67-р є протиправним, оскільки його прийнято з порушенням процедури розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, а отже, підлягає скасуванню.

Окружний адміністративний суд м. Києва постановою від 3 листопада 2010 р., залишеною без змін ухвалами Київського апеляційного адміністративного суду від 3 лютого 2011 р. та Вищого адміністративного суду України від 9 жовтня 2012 р., позовні вимоги задовольнив: визнав протиправним та скасував розпорядження № 67-р.

Суд касаційної інстанції погодився з висновками судів попередніх інстанцій про те, що відповідач порушив процедуру розгляду справи про

порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Зокрема, у рішенні касаційний суд зазначив, що вимогу щодо надання документів та інформації відповідач мав направити після прийняття розпорядження про початок розгляду справи, тобто процесуальної підстави для розгляду справи.

Не погоджуючись із ухвалою касаційного суду, відділення АМК звернулось із заявою про її перегляд Верховним Судом України з підстави неоднакового застосування касаційними судами положень законодавства про захист економічної конкуренції. На обґрунтування заяви відділення АМК додало копію постанови Вищого господарського суду України від 7 червня 2011 р., яка, на думку заявника, підтверджує неоднакове застосування касаційними судами одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах.

У наданому рішенні Вищий господарський суд України зазначив, що сам розгляд АМК відповідної справи не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів позивача й останній не вказав, у чому конкретно він убачає таке порушення.

Відповідно до ст. 49 Закону від 11 січня 2001 р. № 2210-III «Про захист економічної конкуренції» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — Закон № 2210-III) якщо за результатами розгляду справи не доведено вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зазначений розгляд підлягає закриттю.

Всебічне, повне та об'єктивне з'ясування всіх обставин справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції згідно з пунктами 21, 23 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням АМК від 19 квітня 1994 р. № 5 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 р. за № 90/299; у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — Правила розгляду справ), проводиться службовцями цього Комітету після початку розгляду відповідної справи.

Правові наслідки, передбачені статтями 43, 44, 47, 48 Закону № 2210-III, оформляються окремими розпорядчими актами (постановою чи розпорядженням) і їх прийняття має виключно імовірний характер, тобто за результатами здійснення розслідування у справі залежно від її обставин такі акти можуть бути й не прийняті.

Аналіз наведених рішень судів касаційної інстанції дає підстави вважати, що ці суди неоднаково застосували зазначені норми матеріального

права у подібних правовідносинах, при цьому у справі, що розглядається, — неправильно.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні касаційними судами одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах та Судової палати у господарських справах Верховного Суду України зважає на таке.

Відповідно до ч. 1 ст. 2, пунктів 6, 8 ч. 1 ст. 3, ч. 1 ст. 6 КАС предметом захисту в адміністративному судочинстві є саме порушені рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень, їхніх посадових чи службових осіб права та інтереси юридичних осіб.

Згідно зі ст. 27 Закону від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР «Про захист від недобросовісної конкуренції» процесуальні засади діяльності органів АМК щодо захисту від недобросовісної конкуренції, зокрема: розгляд справ про недобросовісну конкуренцію, порядок виконання рішень та розпоряджень органів АМК, голів його територіальних відділень, їх перевірка, перегляд, оскарження та гарантії учасників процесу, інші питання щодо захисту від недобросовісної конкуренції, регулюються законодавством про захист економічної конкуренції з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

Всебічне, повне та об'єктивне з'ясування всіх обставин справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції згідно з пунктами 21, 23 Правил розгляду справ проводиться посадовими особами АМК після початку розгляду відповідної справи. Якщо за результатами такого розгляду не буде доведено вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції, то згідно зі ст. 49 Закону № 2210-III зазначений розгляд справи підлягає закриттю без прийняття рішення по суті.

За змістом ч. 1 ст. 36 цього Закону органи АМК розпочинають розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції як за заявами суб'єктів господарювання, громадян, об'єднань, установ, організацій про порушення їх прав внаслідок дій чи бездіяльності, визначених цим Законом як порушення законодавства про захист економічної конкуренції, так і за власною ініціативою.

При цьому в ч. 2 зазначеної статті Закону № 2210-III законодавець уповноважує саме органи АМК приймати рішення про відмову заявнику в розгляді справи у випадках, коли дії чи бездіяльність, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конку-

ренції, не мають відчутного впливу на умови конкуренції на ринку.

Крім того, в ч. 1 ст. 37 вказаного Закону передбачено, що у разі виявлення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції, в тому числі наслідків такого порушення, органи АМК приймають розпорядження про початок розгляду справи.

Отже, за змістом статей 36, 37 Закону № 2210-III вирішення питань щодо прийняття розпорядження про початок розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції або про відмову заявнику в розгляді справи належить до виняткової компетенції органів АМК та є способом реалізації покладених на них законодавством владних управлінських функцій у сфері забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель (ст. 1 Закону від 26 листопада 1993 р. № 3659-XII «Про Антимонопольний комітет України»). Тому прийняття цього рішення (розпорядження про початок розгляду справи) не може порушувати права або законні інтереси суб'єкта господарювання, оскільки застосування до нього будь-яких санкцій (заходів відповідальності), встановлених статтями 51—54 Закону № 2210-III, таке рішення не передбачає.

Таким чином, встановлене колегією суддів Судової палати в адміністративних справах та Судової палати у господарських справах Верховного Суду України неправильне застосування Вищим адміністративним судом України у справі, що розглядається, статей 36, 37 Закону № 2210-III є підставою для визнання оскаржуваної ухвали незаконною та такою, що підлягає скасуванню повністю.

Відповідно до ч. 1 ст. 243 КАС суд задовольняє заяву у разі неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

Ураховуючи наведене та керуючись статтями 241—243 КАС, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах та Судової палати у господарських справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л а:

Заяву Київського обласного територіального відділення АМК задовольнити.

Ухвалу Вищого адміністративного суду України від 9 жовтня 2012 р. скасувати, справу направити на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого п. 2 ч. 1 ст. 237 КАС.